

КРИМСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА

e-mail: crimeahrg@gmail.com

website: crimeahrg.org

СИТУАЦІЯ З ПРАВАМИ ЛЮДИНИ У КРИМУ ТА ДВІСТІ ДНІВ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ В УКРАЇНУ

ЗМІСТ

ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА	2
НАСИЛЬНИЦЬКІ ЗНИКНЕННЯ	2
ПРАВО НА ЖИТТЯ	4
ПОЛІТИЧНО МОТИВОВАНЕ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ	6
«СПРАВА КРИМСЬКИХ МУСУЛЬМАН».....	6
ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЗА ЗВИНУВАЧЕННЯ МВ УЧАСТІ У БАТАЛЬЙОНІ ім. Н.ЧЕЛЕБІДЖІХАНА	8
«СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ДИВЕРСАНТІВ»	9
ПЕРЕСЛІДУВАННЯ СВІДКІВ ЄГОВИ	10
СВОБОДА СЛОВА ТА ВИСЛОВЛЮВАННЯ ДУМКИ	10
ЗАКОНОДАВЧІ ОБМЕЖЕННЯ	10
СПРАВА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТКИ ІРИНИ ДАНИЛОВИЧ	11
СПРАВА ЖУРНАЛІСТА ВЛАДИСЛАВА ЄСИПЕНКА	11
ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЗА ПІДТРИМКУ УКРАЇНИ Й АНТИВОЄННУ ПОЗИЦІЮ	12
СПРАВА БОГДАНА ЗІЗИ	14
СПРАВА АЗІЗА ФАЙЗУЛЛАЄВА.....	15
ПРИЗОВ ОСІБ, КОТРИ МЕШКАЮТЬ НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ, ДО ЗБРОЙНИХ СИЛ ДЕРЖАВИ-ОКУПАНТА	16
ВИКОРИСТАННЯ КРИМУ ЯК ВІЙСЬКОВОЇ БАЗИ РФ	16
ПІДГОТОВКА ДО МОБІЛІЗАЦІЇ	18
АТАКИ ПО ЦИВІЛЬНОМУ НАСЕЛЕННЮ УКРАЇНИ З КРИМУ	18

ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА

НАСИЛЬНИЦЬКІ ЗНИКНЕННЯ

Після повномасштабного вторгнення РФ в Україну монітори Кримської правозахисної групи (далі — КППГ) почали отримувати інформацію з окупованих населених пунктів Херсонської та Запорізької областей про те, що цивільних громадян України, викрадених на цих територіях російськими військовими, Росгвардією або ФСБ РФ, вивозять до місць позбавлення волі у Криму. Назвемо низку таких випадків.

Сергій Цигіпа — громадський активіст із міста Нова Каховка Херсонської області, керівник громадської організації «Каховський

плацдарм», громадянський журналіст. 12 березня прямував до Таврійська, щоб передати тещі ліки, відтоді зв'язок з ним припинився. Викрадений 13 березня журналіст Олег Батурін після звільнення розповів, що під час утримання у будівлі Херсонської обласної державної адміністрації чув прізвисьце Сергія Цигіпи й звук його голосу в одному із сусідніх приміщень для допитів. За інформацією Центру прав людини «Зміна», станом на початок вересня Сергія Цигіпу тримають у Криму.

Аппаз Куртамет — 20-річний кримський татарин, вкладач кримськотатарської мови з села Новоолексівка Херсонської області. 23 липня він вирушив з Новоолексівки у Крим до

родичів. З моменту перебування А. Куртамета на російському пункті пропуску між окупованими Кримом і Херсонською областю родичі втратили з ним зв'язок¹. Відтоді зв'язок із родичами перервався. 24 липня його матері зателефонувала невідома особа й повідомила про те, що її сина затримали під час перевірки документів на КПВВ «Чонгар». Численні спроби матері встановити місце перебування сина у подальшому виявилися марними. Родичі, котрі намагалися з'ясувати долю Куртамета, дізналися, що його можуть тримати у СІЗО Сімферополя. Однак адміністрація СІЗО стверджує, що Аппаз Куртамет у них не значиться. 12 серпня родичі Куртамета подали до російської поліції Криму заяву про його викрадення.

Ірина Горобцова — мешканка Херсону, Senior QA в одній з провідних ІТ-компаній України. 13 травня її викрали у Херсоні². Після 24 лютого жінка здійснювала волонтерську діяльність у місті. У соціальних мережах вона розміщувала пости на підтримку України та ЗСУ, публічно засуджувала російське вторгнення та оку-

пацію Херсону, збирала кошти для Збройних сил України і закликала врятувати «Азовсталь»³. 13 травня до її будинку під'їхали два чорних джипи з маркуванням літерою «Z», озброєні люди забрали Ірину з собою. Батьки звернулись до ФСБ РФ, жадаючи знайти доньку. За деякий час вони отримали відповідь: «Ця особа утримується у Сімферополі, тому для розшуку немає підстав, оскільки вона перебуває у них. Утім ця особа чинила спротив спецоперації. Тому після завершення спецоперації до неї буде вжито відповідні заходи». Адвокат у Криму спромігся підтвердити лише те, що Ірину дійсно деякий час утримували у СІЗО Сімферополя. Однак, що сталося з нею далі — наразі невідомо.

Ігор Прокотів — депутат Новокаховської міської ради, керівник дачного селища, був викрадений росіянами 19 квітня⁴. 23 квітня до дома Прокотів знову приїхали озброєні люди та розшукували його брата — учасника АТО. Сусіди повідомляють, що на той час Прокотів перебував в автобусі у кайданах і мав на тілі сліди катувань. 28 квітня дружині повідомили, що його перевезли до Криму.

¹ https://t.me/chubarov_refat/597

² <https://zmina.info/news/u-hersoni-okupanty-vykraly-misczevu-meshknku-v-den-yiyi-narodzhennya/>

³ https://mipl.org.ua/vikrali-v-den-narodzhennya-rosijski-okupanti-zvinuvachuyut-xersonsku-blogerku-v-koriguvanni-vognyu-po-aeroportu-v-chornobaivci/?fbclid=IwAR0v3oGk7C4PMJxEF1hEQKJMF44inWSbMkMpTn12xiShm2xMfAKKIJ_Ox_Y

⁴ <https://www.facebook.com/groups/501372487206777/posts/1030805787596775>

Павло Запорожець — 32-річний мешканець Херсону, учасник АТО, його викрали у травні. 12 серпня російські військові після трьох місяців полону й тортур вивезли його до Криму. Проти Запорожця порушили справу за ч. 3 ст. 30 (*замах*) та ч. 1 ст. 361 КК РФ (*акт міжнародного тероризму*) КК РФ⁵. «Київський районний суд» Сімферополя обрав йому запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. 24 серпня «Верховний суд» Криму залишив це рішення без змін. КПП має підтвердження того, що П. Запорожець перебуває у СІЗО Сімферополя.

Ярослав Жук — волонтер, мешканець Мелітополя, був викрадений російськими військовими разом із ще одним волонтером — Іллею Єніним. Сестра Жука повідомила, що до його будинку «увірвалися озброєні люди, стріляли у повітря». 12 липня призначений російською армією «мер» Мелітополя Володимир Рогов виклав відео із постановочним зізнанням Ярослава Жука де сказано, що він «17 червня 2022 року вчинив замах на директора Департаменту освіти міста Олену Шапурову. Жбурнув вибухівку з вікна машини». Також Я. Жук говорить у цьому сфальсифікованому свідченні, що перебу-

ває «у партизанському русі, яким опікується СБУ». Його перевезли до Криму та звинуватили у скоєнні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 361 КК РФ (*акт міжнародного тероризму*). 11 серпня «Київський районний суд» Сімферополя обрав Жуку запобіжний захід у вигляді тримання під вартою⁶. 26 серпня «Верховний суд» залишив це рішення без змін.

Дмитро Голубєв — мешканець Запоріжжя, був викрадений російськими військовиками й перевезений до Криму. КПП відомо, що його тримають у СІЗО Сімферополя та звинувачують у тероризмі.

ПРАВО НА ЖИТТЯ

6 вересня вранці, за інформацією місцевих ресурсів, до ялтинської лікарні привезли 34-річного мешканця Гаспри Сергія Сухова з колотими й різаними ранами. Його побили двоє чоловіків біля «Автокафе». У лікарні чоловік помер. Камери спостереження зафіксували, як двоє чоловіків після побиття поклали Сухова до автівки, що була маркована літерою Z. Пізніше з'явилася інформація про затримання одного із нападників — Володимира

⁵ <https://crimeahrg.org/uk/shhe-odnogo-vikradenogo-aktivista-sudyat-u-krimu-zatororistichnoyu-statteyu/>

⁶ <https://crimeahrg.org/uk/vikradenogo-v-melitopoli-volontera-yaroslava-zhuka-sudyat-u-krimu/>

Кіковця. Другий учасник нападу проходив у справі як свідок, його після затримання відпустили. Це спричинило невдоволення ялтинців, і 7 вересня поблизу будівлі поліції в Ялті зібрався мітинг, місцеві жителі перекрили вулицю в центрі міста та вимагали покарати винних у вбивстві Сергія Сухова. Лише після тиску громадськості був затриманий і другий учасник нападу, котрий в іншій ситуації міг unikнути покарання. Однак є обґрунтований ризик, що обидва нападники залишаться непокараними, оскільки є активними прибічниками війни РФ в Україні й брали участь у військових діях РФ проти України.

З відкритих джерел відомо, що один з нападників — Володимир Кіковець. Його ім'я було у списку бійців угруповання «Спарта», оприлюдненому у 2015 році тодішнім головою управління МВС України в Донецькій області В'ячеславом Аброськіним. Це угруповання воювало в «ДНР»⁷.

Інший підозрюваний у вбивстві Сергія Сухова — Кирило Гонтаренко. Він є головою «Ради ветеранів народного ополчення Криму», командиром взводу «алупкінської роти» спецназу «Союзу ветеранів зведеного полку народного ополчення Криму». Кирило Гонтаренко володіє приватним охоронним під-

приємством «Каскад», що охороняє санаторії та готелі Південного берега Криму. Навесні цього року Кирило Гонтаренко отримав від окупаційної «адміністрації» Ялти медаль «За захист Республіки Крим», а у 2019 році — грамоту окупаційної міськради Ялти за «активну участь у підтримці громадського порядку на території міста в умовах надзвичайної ситуації».

Враховуючи те, що такі особи, як Кирило Гонтаренко та Володимир Кіковець, мають цілковиту підтримку з боку окупаційної влади, а органи розслідування та суди у Криму виключно лояльні до російської влади, то затримані особи в подальшому можуть unikнути покарання через неефективність і/чи тривалість розслідування. Вбивство людини накладає на державу (та владу, яка здійснює ефективний контроль) позитивне зобов'язання захищати право на життя. Проте система, що склалася в окупованому Криму, унеможливає проведення розслідування незалежними та неупередженими органами.

⁷ <https://ru.krymr.com/a/yalta-ubiystvo-pozrevayemiye-boyeviki-protesty/32024609.html>

ПОЛІТИЧНО МОТИВОВАНЕ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

Станом на 14 вересня 2022 року **щонайменше 140 громадян України** перебувають у місцях позбавлення волі у рамках політично мотивованого та/або релігійного кримінального переслідування. Повний список опубліковано на сайті КПП⁸.

Після 24 лютого 2022 року триває **політично мотивоване переслідування кримськотатарських й українських активістів**. Інформація про затримання протягом перших 150 днів повномасштабного вторгнення РФ в Україну опублікована в аналітичному матеріалі «Огляд ситуації з правами людини у Криму та сто п'ятдесят днів повномасштабного вторгнення РФ в Україну» за посиланням: https://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2022/08/krim-ta-150-dniv_ua.pdf

«СПРАВА КРИМСЬКИХ МУСУЛЬМАН»

Фігурантів цієї справи звинувачують у причетності до ісламських організацій або у пропаганді діяль-

ності організацій, які в РФ визнані терористичними чи екстремістськими, але не є такими за законодавством України. Справи розглядаються з порушенням права на справедливий суд, основними доказами для суду є свідчення анонімних свідків (багато хто з них — співробітники ФСБ РФ), досудові показання свідків, котрі у подальшому в суді заявляють, що такі свідчення надали під тиском, і лінгвістичні експертизи розмов обвинувачених мусульман. Докази, надані стороною захисту, зазвичай судді не беруть до розгляду.

Упродовж березня-липня 2022 року було оголошено такі вирокі у цих справах:

- кореспондент інтернет-видання «Грани. ру» Ремзі Бекіров і правозахисник Різа Ізетов — 19 років позбавлення волі;
- Раїм Айвазов — 17 років позбавлення волі, з яких перші 5 років у в'язниці (тюрма), з обмеженням у правах на 1 рік та 6 місяців;
- Шабан Умеров — 18 років позбавлення волі років, з яких перші 5 років в'язниці, з обмеженням у правах на 1 рік та 6 місяців;
- Акім Бекіров, Сейтвелі Сейтабдієв та Рустем Сейтхалілов —

⁸ https://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2022/09/lisheniya-svobody-ls-analiz-novyi-140-chelovek.pdf?fbclid=IwAR0pITJt8vczNo5CzTi4rRC0mkiQnh0d_ubBmCTQ5d1zkErJLQGFAIGyXUo

14 років колонії суворого режиму, з них перші п'ять років у в'язниці;

- Ескендер Сулейманов й Асан Яников — 15 років колонії суворого режиму, з них перші п'ять років у в'язниці;
- Тимур Ялкабов — 17 років у колонії суворого режиму, перші 4 роки у в'язниці, решту — в колонії суворого режиму з обмеженнями після відбуття покарання строком на 1 рік 6 місяців;
- Ленур Сейдаметов — 13 років у колонії суворого режиму, перші 4 роки у в'язниці, решту — в колонії суворого режиму з обмеженнями у правах після відбуття покарання строком на 1 рік 6 місяців;
- дитячий тренер Еміль Зіядінов — 17 років колонії суворого режиму, з яких перші чотири роки у в'язниці (тюрма);
- Олег Федоров — 13 років колонії суворого режиму;
- Ернест Ібрагімов — 13 років колонії суворого режиму;
- Ісмет Ібрагімов — 19 років колонії суворого режиму;

- Азамат Еюпов — 17 років колонії суворого режиму.

9 вересня Південний окружний військовий суд у Ростові-на-Дону в особі головуючого судді Олексія Магомадова засудив кухара Яшара Шихаметова, затриманого у Криму 17 лютого 2021 року, до 11 років позбавлення свободи. Перші 4 роки він перебуватиме у в'язниці (тюрмі).

У Криму тривають обшуки й затримання кримських татар та мусульман за звинуваченнями в участі у Хізб ут-Тахрір. 11 серпня співробітники ФСБ РФ вчинили обшуки у будинках чотирьох кримськотатарських родин у Джанкої та Джанкойському районі. Після цього були затримані громадянський журналіст Вілен Темер'янов, Енвер Крош, Сеїтҗя Аббозов, Мурат Мустафаєв, Едем Бекіров і Рінат Алієв. Їм інкримінують статтю 205.5 КК РФ (*організація чи участь у діяльності терористичної організації*).

Пізніше стало відомо про те, що співробітники ФСБ РФ у машині на шляху з Джанкою до Сімферополя били та катували активіста Енвера Кроша. На його тілі лишилися сліди побоїв⁹.

12 серпня «Київський районний суд» Сімферополя ухвалив взяти

⁹ <https://crimeahrg.org/uk/envera-krosha-yakogo-zatrimali-v-krimu-katuvali-rosijski-siloviki/>

під варту затриманих кримських татар до 10 жовтня 2022 року¹⁰. Пізніше стало відомо, що Сеїтҗа Аббозов перебуває під домашнім арештом.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЗА ЗВИНУВАЧЕННЯМ В УЧАСТІ У БАТАЛЬЙОНІ ІМ. Н.ЧЕЛЕБІДЖІХАНА

Офіційною причиною переслідування обвинувачених у Криму за ч. 2 ст. 208 КК РФ (*Участь у незаконному збройному формуванні, яке діє в цілях, що суперечать інтересам Російської Федерації*) є те, що вони не з'явилися добровільно у силові структури РФ і не заявили про свою участь у «Кримськотатарському добровольчому батальйоні ім. Номана Челебіджіхана». Оголошеним слідством доказом діяльності батальйону проти інтересів РФ є інформація зі ЗМІ, що метою створення батальйону була деокупація Криму.

1 червня 2022 року Верховний суд Росії визнав «терористичним» і заборонив на території РФ «кримськотатарський доброволь-

чий батальйон ім. Номана Челебіджіхана».

21 липня 2022 року ФСБ Росії додала «кримськотатарський добровольчий батальйон ім. Н. Челебіджіхана» до списку терористичних організацій.

Раніше КПП публікувала інформацію про щонайменше 5 громадян України, затриманих за цією статтею. Це 62-річний кримський татарин Насрулла Сейдалієв, мешканець Новоолексіївки Херсонської області Рустем Гугурік, мешканець Херсона Арсен Ібраїмов, 31-річний мешканець Азовського Херсонської області Руслан Абдурахманов¹¹, мешканець Херсонської області Мамед Довгополов¹², яких вивезли до Криму. Переслідування за цією статтею тривають.

22 липня капітана 1-го рангу запасу, колишнього командира корабля управління ВМС України «Славутич», волонтера й активіста Олексія Кисельова затримали в окупованому Генічеську й вивезли до Криму. 29 липня «Київський районний суд» Сімферополя обрав йому запобіжний захід — два місяці тримання під вартою за ч. 2 ст. 208 КК РФ¹³.

¹⁰ <https://crimeahrg.org/uk/u-krimu-zaareshtuvali-zatrimanih-shistoh-krimskih-tatar/>

¹¹ https://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2022/06/100_bookua-1.pdf

¹² <https://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2022/08/krim-ta-150-dniv-ua.pdf>

¹³ <https://crimeahrg.org/uk/eks-komandira-korablya-slavutich-vikrali-j-sudyat-u-krimu/>

За версією ФСБ, Олексій Кисельов, «*перебуваючи в Україні, у травні 2016 року добровільно долучився до існуючого на її території збройного формування «Кримськотатарський добровольчий батальйон ім. Н. Челебіджихана», не передбаченого законодавством цієї держави, мета діяльності якого суперечить інтересам РФ*». ФСБ вважає, що Кисельов постачав продукти іншим учасникам батальйону й готував їх до реалізації морської блокади півострову, навчав управління морськими судами і «*дотепер не заявив про своє добровільне припинення участі у незаконному збройному формуванні*». Кисельов повідомив адвокатів про тортури на допитах із застосуванням електричного струму¹⁴.

4 серпня суддя «Білогорського районного суду» визнав затриманого у квітні Рустема Османова винним за ч. 2 ст. 208 КК РФ та призначив покарання у вигляді 6 років позбавлення волі з відбуванням покарання впродовж першого року у в'язниці (тюрмі) та 5 років — у колонії суворого режиму¹⁵.

9 серпня «Київський районний суд» Сімферополя засудив Руслана Абдурахманова до 5 років колонії суворого режиму за участь у батальйоні¹⁶. Абдурахманова звинуватили в тому, що він брав участь безпосередню у продуктивній блокаді Криму, а також буцімто особисто здійснював озброєну охорону Ленура Іслямова.

«СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ДИВЕРСАНТІВ»

9 вересня у Феодосії ФСБ РФ затримала мешканця Советського району Криму за буцімто «підготовку до замаху» на «міністра» й на так званого «заступника голови адміністрації Херсонської області», призначеного російською армією, Кирила Стремоусова. У повідомленні на сайті Слідчого комітету РФ сказано, що затриманий нібито «*був завербований і активно використовувався представниками спецслужб України, які планували злочини щодо високопосадовців органів влади Республіки Крим*»¹⁷.

¹⁴ <https://crimeahrg.org/uk/ekskomandir-korablya-slavutich-oleksij-kiselov-rozpoviv-pro-katuvannya-pislya-vikradennya/>

¹⁵ <https://crimeahrg.org/uk/krimskogo-tatarina-zasudili-v-krimu-na-6-rokiv-za-buczimto-uchast-u-bataljoni-chelebidzhihana/>

¹⁶ <https://crimeahrg.org/uk/krimskogo-tatarina-zasudili-do-5-rokiv-kolonii-za-buczimto-uchast-u-bataljoni-chelebidzhihana/>

¹⁷ <https://crimeahrg.org/uk/u-krimu-fsb-zatrimala-miscevegogo-meshkanczya-kotrij-buczimto-gotuvav-ubivstvo-ministra-j-kolaboranta-stremousova/>

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ СВІДКІВ ЄГОВИ

20 квітня 2017 року Верховний суд РФ визнав «Свідків Єгови» екстремістською організацією та заборонив її діяльність на території РФ. 16 серпня 2017 року Міністерство юстиції РФ долучило кримські осередки «Свідків Єгови» до реєстру екстремістських організацій. З 2018 року розпочалося переслідування «Свідків Єгови» за кримінальними справами. У 2020 році було ухвалено перші вироки учасникам організації «Свідки Єгови» з позбавленням свободи.

У квітні «Армянський міський суд» і «Ялтинський міський суд» розпочали судові процеси за «організацію та фінансування екстремістської діяльності» проти прихильників Свідків Єгови — Тараса Кузьо, Дар'ї Кузьо, Петра Жильцова, Сергія Люліна, Тадевоса Манукяна, Олександра Дубовенка й Олександра Литвинюка.

24 серпня відбулися обшуки у чотирьох «Свідків Єгови», після чого у Севастополі були заарештовані 53-річний Віктор Кудінов і 51-річний Сергій Жигалов¹⁸. Чоловіків звинуватили в організа-

ції діяльності забороненої організації (ч. 1 ст. 282.2 КК РФ).

У Севастополі триває судовий процес над трьома членами «Свідків Єгови». На засіданні 8 вересня «прокурор» запросив для Володимира Маладики, Євгена Жукова й Володимира Сакади по 7,5 років колонії із додатковою заборонаю на участь у громадських об'єднаннях строком на 8 років.

СВОБОДА СЛОВА ТА ВИСЛОВЛЮВАННЯ ДУМКИ

ЗАКОНОДАВЧІ ОБМЕЖЕННЯ

У РФ і на окупованих нею територіях України триває згорання свободи слова й діють нові законодавчі обмеження, що передбачають кримінальну відповідальність за так звані «фейки» про дії російської армії в Україні. Нова стаття 207.3 КК РФ запровадила покарання за поширення «свідомо неправдивої інформації».

Так само триває переслідування за новою адміністративною статтею про «публічні дії, спря-

¹⁸ <https://crimeahq.org/uk/u-sevastopoli-vidbulisya-obshuki-u-4-h-vidkiv-egovi-dvoh-zareshtovano/>

мовані на дискредитацію російської армії» (стаття 20.3.3. КпАП РФ). Максимальне покарання передбачає штраф до 100 000 рублів. За двісті днів вторгнення КППГ задокументувала відомості про щонайменше 102 рішення окупаційних судів з ухвалення адміністративного покарання за ст. 20.3.3 КпАП РФ.

СПРАВА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТКИ ІРИНИ ДАНИЛОВИЧ

Ірина Данилович, працівниця охорони здоров'я та громадянська журналістка, зникла 29 квітня. Лише на тринадцяту добу після викрадення у Слідчому ізоляторі Сімферополя адвокату підтвердили, що активістка Ірина Данилович знаходиться там. Її тримали у підвалі будівлі ФСБ та застосовували до неї незаконні методи слідства. Після того, як Ірину Данилович змусили підписати порожні бланки, їй повідомили, що в її сумочці знайшли двісті грамів вибухівки й порушили кримінальну справу за ч. 1 ст. 222.1 КК РФ (*Незаконні придбання, передача, збут, зберігання, пере-*

везення чи перенесення вибухових речовин), за рішенням «суду» її взяли під варту.

23 серпня «Феодосійський міський суд» залишив під вартою Ірину Данилович до 2 лютого 2023 року¹⁹. 29 серпня той самий «суд» почав розглядати справу Ірини Данилович²⁰, «прокурор» оголосив обвинувачення: нібито Ірина «не пізніше 29 квітня шукала саморобний вибуховий пристрій, який складався з вибухівки — приблизно 230 грам — електродетонатора військового зразка та елементів ураження у вигляді голок від шприців». Все це, за версією слідства, зберігалось в її футлярі від окулярів, що вона постійно носила з собою.

СПРАВА ЖУРНАЛІСТА ВЛАДИСЛАВА ЄСИПЕНКА

За ґратами досі залишається журналіст-фрілансер проекту «Крим.Реалії» Владислав Єсіпенко, затриманий 10 березня у Криму під час виконання редакційного завдання. Журналіста катували співробітники ФСБ, щоб вибити зізнання про буцімто

¹⁹ <https://crimeahrg.org/uk/irinu-danilovich-zalishili-pid-vartoyu-na-piv-roku/>

²⁰ <https://crimeahrg.org/uk/danilovich-zvinuvatili-u-vigotovlenni-vibuhovogo-pristroyu-z-medichnimi-golkami/>

роботу на українську розвідку. 16 лютого 2022 року «суддя» Длявер Берберов визнав Єсипенка винним у зберіганні та переробці вибухового пристрою, призначив покарання у вигляді 6 років позбавлення свободи з відбуванням покарання у колонії загально-го режиму й штраф у розмірі 110 тисяч рублів.

18 серпня «Верховний суд» Криму розглянув апеляційну скаргу на вирок «Сімферопольського районного суду» та скоротив строк на 1 рік²¹. «Верховний суд» ухвалив рішення у вигляді позбавлення свободи на строк 5 років у колонії загального режиму й штрафу у 105 тисяч рублів. Після цього рішення журналіст буде етапований до колонії для відбування незаконного покарання. КППГ передбачає, що Владислава Єсипенка залишать у Криму й переведуть до колонії у м. Керчі.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЗА ПІДТРИМКУ УКРАЇНИ Й АНТИВОЄННУ ПОЗИЦІЮ

11 березня Кримська правозахисна група задокументувала перший штраф за антивоєнне гасло

за новою статтею про «публічні дії, спрямовані на дискредитацію російської армії» (*стаття 20.3.3. КнАП РФ*). Жительку Сімферополя з картонною табличкою синьо-жовтого кольору й написом «Ні війні» засудили до штрафу на суму 35 тисяч рублів²².

Кримська правозахисна група задокументувала факти застосування статті «за дискредитацію російської армії» у Криму з початку березня до 11 вересня 2022 року. За цей період окупаційна влада передала щонайменше 120 адміністративних проваджень на розгляд до «судів» Криму за ст. 20.3.3. КнАП РФ. За 102 з них винесено ухвалу про призначення покарання. Загальна сума штрафів склала близько 2 мільйонів рублів.

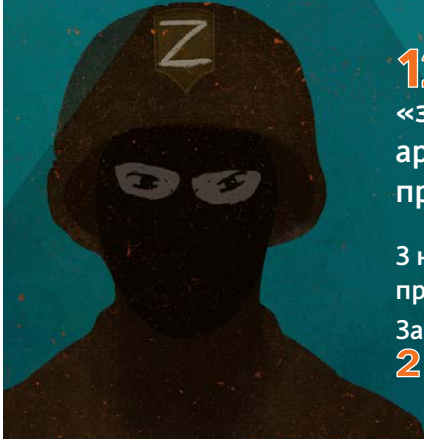
Найчастішою причиною переслідування стали публікації у соціальній мережі напису «Ні війні» чи одиночний пікет із таким текстом на плакаті. В одному з переслідувань приводом став напис «Я за мир». За «логікою» окупаційної влади, оскільки офіційно РФ не воює з Україною, а «проводить спеціальну операцію», то заклик до миру є дискредитацією ЗС РФ. Також переслідують за публікації чи коментарі у соціальних мережах. Для порушення адміністратив-

²¹ <https://crimeahrg.org/uk/apelyacziya-pereglyanula-virok-esipenka-strok-zmenshili-na-rik/>

²² <https://crimeahrg.org/uk/u-krimu-vinesli-pershij-shtraf-za-gaslo-ni-vijni/>

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЗА ПІДТРИМКУ УКРАЇНИ ТА АНТИВОЄННУ ПОЗИЦІЮ

Станом на 11 вересня 2022 р.

120 адміністративних справ
«за дискредитацію російської
армії» (ст. 20.3.3. КпАП РФ)
проти кримчан

З них **102** — винесено ухвалу про
призначення покарання.

Загальна сума штрафів — близько
2 мільйонів рублів

ного провадження достатньо назвати війну війною чи опублікувати інформацію про причетність ЗС РФ до масових вбивств цивільних в Україні. У кількох випадках людей переслідували за знищення чи зафарбовування символіки війни: знищення плакатів з літерою «Z» чи напад на машини з такою символікою²³.

Зокрема, у вересні був затриманий 64-річний мешканець Євпаторії, який на початку серпня приєднався до одного з відеочатів і «припустився висловлювань, що дискредитують Збройні Сили Російської Федерації». На нього склали протокол за ч. 2 ст. 20.3.3

КпАП РФ («Публічні дії, спрямовані на дискредитацію використання ЗС РФ»). «Євпаторійський міський суд» визнав чоловіка винним й ухвалив покарання у вигляді адміністративного штрафу розміром 30 тисяч рублів²⁴.

Кримчан, котрі публічно демонструють незгоду з війною Росії проти України, переслідують і за іншими адміністративними чи кримінальними статтями або звільняють з роботи.

14 серпня «Ленінський районний суд» визнав діджея Юрія Родіонова винним у скоєнні адміністративного правопорушення

²³ <https://crimeahrg.org/uk/rozmovi-pro-vijnu-plakati-ya-za-mir-zafarbovuvannya-simvoliki-yak-u-krimu-peresliduyut-za-diskreditacziyu-zs-rf/>

²⁴ <https://crimeahrg.org/uk/64-richnogo-krimchanina-oshtrafuvali-za-obrazu-armii-rosii-u-videochati/>

за ч. 1 ст. 20.3 КпАП РФ (*Пропаганда чи публічне демонстрування нацистської атрибутики*) й призначив йому 10 діб адміністративного арешту за те, що він увімкнув у кафе українську пісню «Дике поле»²⁵.

30 серпня у Сімферополі затримали п'ятьох підлітків віком від 17 років до 21 року буцімто за «дискредитацію» збройних сил РФ — за вигукування гасла «Слава Україні». На молодих людей склали низку адміністративних протоколів за ст. 20.3.3 КпАП РФ (*Публічні дії, спрямовані на дискредитацію використання Збройних сил РФ*), за ст. 20.20 КпАП РФ (*Споживання (розпивання) алкогольної продукції в заборонених місцях*) та ст. 20.1 КпАП РФ (*Дрібне хуліганство*)²⁶.

Після 1 вересня у Севастополі звільнили з роботи 60-річну вчительку школи №22 через жовті та блакитні повітряні кульки, якими вона прикрасили клас. Батьки учнів 1-го класу купили повітряні кульки, вчителька розмістила їх у парах з блакитних і жовтих. Також поруч з кульками вона розставила малюнки дітей і написала українською мовою «Зі святом Першого вересня!»²⁷.

СПРАВА БОГДАНА ЗІЗИ

17 травня був затриманий 28-річний місцевий мешканець Богдан Зіза, якого звинуватили у тому, що він у ніч проти 16 травня обіляв жовтою та блакитною фарбами вхід до будівлі «адміністрації» Євпаторії. «Суд» взяв його під варту, він перебуває у СІЗО Сімферополя, є підстави вважати, що слідчі застосовують незаконні методи слідства (*тиск, залякування, погрози, перешкоди в роботі адвоката тощо*).

Богдана Зізу не звинувачували у тероризмі, йому ставили у провину ч. 3 ст. 30 КК РФ (*замах на злочин*) та ч. 2 ст. 167 (*навмисне знищення чи пошкодження чужого майна*). Однак РосФінМоніторинг долучив його до «переліку терористів і екстремістів». На початку липня активісту додали нові обвинувачення. Тепер його звинувачують у порушенні ч. 2 ст. 167 КК РФ (*навмисне знищення чи пошкодження чужого майна шляхом підпалу*); ст. 214 (*вандалізм*), ст. 205 (*терористичний акт*).

12 липня «суддя» «Київського районного суду» Сімферополя

²⁵ <https://crimeahrg.org/uk/u-krimu-na-10-dib-zaareshtuvali-didzheya-za-ukrainsku-pisnyu/>

²⁶ <https://crimeahrg.org/uk/pyatoh-pidlitkiv-zatrimali-u-simferopoli-za-diskreditacziyu-zbrojnih-sil-rf/>

²⁷ <https://crimeahrg.org/uk/u-sevastopoli-zvnilni-vchitelku-cherez-zhovto-blakitni-povityanikulki/>

Сіренко продовжив активістові термін тримання під вартою на три місяці. Під час судового засідання активіст публічно заявив про те, що, як і раніше, виступає проти війни РФ в Україні, а його дії була арт-акцією протесту.

СПРАВА АЗІЗА ФАЙЗУЛЛАЄВА

7 червня 2022 року був заарештований житель села Пушкіно Советського району Азіз Файзулаєв. Його звинуватили у тому, що він у ніч на 5 червня нібито кинув коктейль із запалювальною сумішшю в будівлю сільради. У будинку Файзулаєва того ж дня здійснили обшук усіх приміщень та прибудинкових споруд.

За декілька днів після з'явилося постановочне відео із «щиросердечним зізнанням», де Азіз Файзулаєв розповідає, що кинув запальну суміш на знак протесту проти повномасштабного вторгнення РФ до України. Двоюрідна сестра затриманого стверджує, що він міг свідчити під тиском. Наразі Файзулаєв утримується у Сімферопольському СІЗО. КПП вбачає політичні мотиви переслідування та ризики застосування незаконних методів слідства у цій справі²⁸.

²⁸ <https://crimeahrg.org/uk/krimskogo-tatarina-zatrimali-za-pidpal-administraczi%d1%97-sela-cherez-nezgodu-z-vijnouy/>

ВИКОРИСТАННЯ КРИМУ ЯК ВІЙСЬКОВОЇ БАЗИ РФ

ПРИЗОВ ОСІБ, КОТРІ МЕШКАЮТЬ НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ, ДО ЗБРОЙНИХ СИЛ ДЕРЖАВИ-ОКУПАНТА

РФ використовує кримчан у повномасштабній війні проти України. У порушення норм міжнародного гуманітарного права продовжується примусовий призов кримчан до лав збройних сил РФ. Лише восени РФ примусово мобілізувала 3000 кримчан. Частина з них відправили для участі у бойових діях проти України. 1 квітня розпочалася нова примусова

призовна кампанія, після якої ще декілька тисяч кримчан буде відправлено на війну. Проте у Криму приховують показники призову, «військовий комісар Криму» Юрій Лимар відмовився озвучити щоголічні плани призовної кампанії²⁹.

Так званий «голова» Криму Сергій Аксьонов заявив, що для захисту національних інтересів Росії на війну відправили принаймні один «кримський батальйон» із 1200 добровольців, у складі якого були й представники «козацтва». Ще близько 100 добровольців, за словами Аксьонова, вирушать на передову найближчим часом³⁰.

²⁹ <https://feo.rk.gov.ru/ru/article/show/10084>

³⁰ <https://crimeahrg.org/uk/shhe-sotnyu-krimchan-vidpravlyayut-na-vijnu-aksonov/>

КРИМЧАН ПЕРЕСЛІДУЮТЬ ЗА ВІДМОВУ ВІД СЛУЖБИ В АРМІЇ РФ

Станом на 11 вересня 2022 р.

КПГ зафіксувала **397** кримінальних справ за ст. 328 КК РФ в окупованому Криму за ухилення від служби у збройних силах РФ

З них **67** обвинувальних вироків було винесено після 24 лютого — початку повномасштабного вторгнення

У цій ситуації в Криму тривають переслідування за ухилення від служби у Збройних силах РФ. Станом на 11 вересня Кримська правозахисна група зафіксувала **397 кримінальних** справ за ст. 328 КК РФ у Криму (*Ухилення від служби у Збройних силах РФ*), переданих до «судів» на окупованому півострові. Серед них 331 діюче рішення, а саме:

- 292 обвинувачувальні вироків в «судах» першої інстанції, з них **67 вироків** було ухвалено вже після 24 лютого 2022 року;
- 22 рішення апеляційних «судів» про залишення вироків в силі;
- 9 рішень про повернення справи слідчому;

- 8 рішень щодо продовження розгляду справ.

Окрім цього, серед цих справ — 66 рішень про припинення кримінальних справ проти кримчан. Варто зауважити, що припинення справи не звільняє цих людей від примусового призову до збройних сил армії-окупанта.

Кримська правозахисна група з 24 лютого 2022 року збирає інформацію про загиблих і полонених військових РФ, приписаних до військових частин у Криму. Частина з них примусово призвали до лав ЗС РФ і після цього відправили для участі у бойових діях на іншу територію України. Станом на 24 липня КПГ задокументувала з числа кримчан, котрі воюють на

боці РФ, щонайменше 66 загиблих і 24 полонених.

Під час обміну полоненими між Україною та Росією «144 на 144», що відбувся 29 червня, російській стороні передали 8 кримчан³¹.

Російська влада намагається приховувати інформацію про реальну кількість загиблих поранених з боку РФ, так само ця інформація не оприлюднюється і в Криму.

ПІДГОТОВКА ДО МОБІЛІЗАЦІЇ

Кримська правозахисна група раніше повідомляла, що органи окупаційної влади РФ у Криму проводять заходи з мобілізаційної підготовки. Як-от, у Криму створюються призовні комісії з мобілізації громадян, котрі, за законодавством РФ, виконують одну з ключових функцій в процесі мобілізації. Також розпорядженням С. Аксьонова було вирішено за планом мобілізаційних заходів забезпечити створення 30 тисяч місць поховання та 100 тисяч місць у заходах охорони здоров'я в окупованому Криму. Ці місця використовуватимуться для військовослужбовців РФ, які беруть участь у військових діях проти України.

Таким чином, у разі оголошення президентом РФ загальної або часткової мобілізації, на території Криму вже будуть створені механізми для проведення мобілізації громадян України до збройних та допоміжних сил РФ. Ці заходи не включають призовні кампанії, які двічі на рік проводяться у Криму.

В той же час примусове залучення населення окупованих територій до служби в армії окупаючої держави є порушенням норм міжнародного права, а саме — положень ст. 51 Конвенції про захист цивільного населення під час війни. До того ж, дії окремих осіб, відповідальних за реалізацію такого примусового залучення є воєнним злочином згідно ст. 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду.

АТАКИ ПО ЦИВІЛЬНОМУ НАСЕЛЕННЮ УКРАЇНИ З КРИМУ

Після 24 лютого цього року Крим став базою, з якої РФ наносить удари по українським містам. За кілька тижнів до повномасштабного вторгнення на територію України (в лютому

³¹ <https://crimeahrg.org/ru/kontrakt-prodlevat-ne-budu-chto-zhdet-byvshih-voennoplennyh-iz-kryma/>

АТАКИ ПО ЦИВІЛЬНОМУ НАСЕЛЕННЮ УКРАЇНИ З КРИМУ

За інформацією президента України
В. Зеленського

З території окупованого Криму й акваторії Чорного моря РФ постійно завдає ракетні удари й авіаудари по цивільним об'єктам України, внаслідок чого загинули чи були поранені цивільні.

За 6 місяців повномасштабної війни з окупованого Криму та акваторії Чорного моря було запущено більше **750** різних крилатих ракет

2022 року) ЗС РФ масово почали переміщуватися з території Росії до окупованого Криму через Керченський міст.

Військова техніка з Криму, яка брала участь в подальшій окупації територій України, в перші тижні війни була маркована літерою Z. Надалі саме цей символ став офіційним «брендом» серед пропагандистів, котрі підтримують агресію РФ в Україні.

З території окупованого Криму й акваторії Чорного моря РФ завдає ракетні удари й авіаудари по багатьом цивільним об'єктам

України, внаслідок чого загинули чи були поранені цивільні.

За 6 місяців повномасштабної війни, після 24 лютого, з окупованого Криму та акваторії Чорного моря, за інформацією президента України В. Зеленського, було запущено більше 750 різних крилатих ракет. Вони знищили щонайменше сотні цивільних об'єктів: школи, університети, звичайні житлові будинки, лікарні³². Приміром, 8 серпня було випущено чотири крилаті ракети морського базування типу «Калібр». Протиповітряною обороною Повітряних Сил України було збито усі ці цілі³³.

³² <https://www.president.gov.ua/news/z-krimu-vse-pochalosya-nim-i-zavershitsya-potribno-zvilniti-77237>

³³ <https://www.facebook.com/kpszsu/posts/431902142311073>

11 серпня на Харківщині зенітними ракетними підрозділами Повітряних Сил ЗСУ знищено дві крилаті ракети «Калібр»³⁴, 20 серпня на Дніпропетровщині знищено чотири крилаті ракети «Калібр»³⁵.

21 серпня по Одещині вночі нанесено удар 5 ракетами «Калібр», з них дві збито над морем, три поцілили в одне з сільськогосподарських підприємств Одеського району, є влучання в зерносховище³⁶.

2 вересня було збито 5 крилатих ракет морського базування типу «Калібр»³⁷.

Усі ці ракети «Калібр» випустили з акваторії Чорного моря.

9 серпня в окупованому Криму пролунала серія вибухів на російській військовій авіабазі «Саки» в Новофедорівці, де базується 43-й винищувальний авіапункт. На цій базі, зокрема, розміщувались багатоцільові винищувачі Су-30СМ та фронтові бомбардувальники Су-24М, що неодноразово завдавали ракетно-бомбових ударів по території України, також здій-

снювали прямі атаки на цивільні об'єкти. Командування Повітряних Сил ЗС України заявило про знищення 9 російських літаків³⁸.

16 серпня сталися вибухи на складі боєприпасів на території військової бази у селі Майське під Джанкоєм, внаслідок чого всі об'єкти на території бази було вщент зруйновано³⁹. 20 серпня у Севастополі вже вдруге була атакована будівля штабу Чорноморського флоту РФ за допомогою БПЛА⁴⁰.

У статті Головнокомандувача ЗСУ Валерія Залужного й першого заступника голови Комітету Верховної Ради з питань національної безпеки, оборони і розвідки Михайла Забродського було визнано, що цілі в окупованому Криму, також і аеродром «Саки», були вражені серією успішних ракетних ударів ЗСУ⁴¹.

Завдаючи ударів по військових об'єктах РФ у Криму, Україна реалізує своє право на самооборону у ситуації збройного нападу згідно ст. 51 Статуту ООН. Варто наго-

³⁴ <https://www.facebook.com/kpszsu/posts/434063858761568/>

³⁵ <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/389348696711548>

³⁶ <https://fb.watch/fqNllLoJQA/>

³⁷ <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/399879922325092>

³⁸ <https://www.facebook.com/kpszsu/posts/433185778849376>

³⁹ <https://twitter.com/KOvsiany/status/1559582079154790403>

⁴⁰ <https://t.me/razvozhaev/901>

⁴¹ <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3566162-ak-zabezpeciti-voennu-kampaniu-u-2023-roci-ukrainskij-poglad.html>

лосити, що, на відміну від РФ, Україна не застосовує терористичну та протиправну російську тактику ударів по цивільним об'єктам. Зазначені вище об'єкти, атаковані Збройними силами України у Криму, без сумніву, є військовими об'єктами й не підпадають під захист норм міжнародного гуманітарного права, зокрема, ст. 52-56 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року щодо захисту жертв міжнародних збройних конфліктів.